3. Вертій О. Народні джерела психологізму творів І.С.Нечуя-Левицького: [До 150-річчя з дня народження] / О.Вертій // Народна творчість та етнографія. – 1988. – № 6. – С. 9-18.

4. Вертій О. Світогляд народу і становлення національної ідеї в українському письменстві 70-90-х років XIX ст. / О.Вертій // Українська література в загальноосвітній школі. – 2005. – № 1. – С. 17-26.

5. Історія української літератури XIX ст. (70-90-ті роки): У 2 кн.: Підручник / О.Д.Гнідан, Л.С.Демянівська, С.С.Кіраль та ін. / За ред. О.Д.Гнідан / Кн. 1. – К.: Вища школа, 2002. – 575 с.

6. Жуков О. Романна концепція образу гетьмана Івана Виговського (роман І.С.Нечуя-Левицького "Гетьман Іван Виговський") / О.Жуков // Діалог душ. – Одеса, 2001. – С. 36-42.

7. Калинчук А. Історичні романи І.Нечуя-Левицького: особливості поетики: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. філол. наук: спец. 10.01.01 / А.Калинчук. – К., 2001. – 20 с.

8. Пода О. Історичний роман І.С. Нечуя-Левицького "Князь Єремія Вишневецький": роздуми над рукописом / О.Пода // Вітчизна. – 2004. – № 9-10. – С. 44-57.

9. Приходько І. Тема України і національної зради у творчості І.Нечуя-левицького / І.Приходько // Дивослово. – 2001. – № 3. – С. 48-54.

10. Сюндюков І. На порозі вибору: Історична проза Івана Нечуя-Левицького / І.Сюндюков // День. – 2005. – 7 жовтня. (№ 183). – С. 8. – Режим доступу: (Україна Incognita) http://www.day.kiev.ua/149813/15.

УДК 82-94. 09

КРИТЕРІЇ РОЗРІЗНЕННЯ ІСТОРИЧНОЇ ТА ДОКУМЕНТАЛЬНО-БІОГРАФІЧНОЇ ПРОЗИ

Галич О.А., д. філол. н., професор

Луганський національний університет імені Тараса Шевченка

Стаття присвячена з'ясуванню критеріїв розмежування творів історичної та документально-біографічної прози.

Ключові слова: документально-біографічна проза, історична проза, реальний герой, вигаданий герой.

Галич А.А. КРИТЕРИИ РАЗГРАНИЧЕНИЯ ИСТОРИЧЕСКОЙ И ДОКУМЕНТАЛЬНО-БИОГРАФИЧЕСКОЙ ПРОЗЫ / Луганский национальный университет имени Тараса Шевченко, Украина.

Статья посвящена выяснению критериев разграничения произведений исторической и документально-биографической прозы.

Ключевые слова: документально-биографическая проза, историческая проза, реальный герой, вымышленный герой.

Halych O.A. THE DISTINGUISHING CRITERIONS OF HISTORICAL AND DOCUMENTAL BIOGRAPHICAL PROSE / Luhansk Taras Shevchenko National University, Ukraine.

The article deals with showing up the criterions distinguishing the works of historical and documental biographical prose.

Keywords: documental biographical prose, historical prose, real character, fiction character.

На рубежі другого й третього тисячоліть стало спостерігатися значне пожвавлення в жанрах, у яких відтворювалися постаті реальних історичних осіб, реальні події, що відбувалися насправді. Це пожвавлення вимагає потребу в активній розробці теоретичних проблем. Прорахунки в теорії ведуть до викривлення перспектив розвитку, до серйозних недоліків на практиці. Не можна сказати, що проблеми теорії художньої біографії та історичної прози не розроблялися в науці про літературу. Інтерес до літературних творів, в основі яких лежали реальні події та факти, відтворювалися постаті історичних осіб став помітним уже на початку 70-х років минулого століття.

"Документальна література… переживає піднесення у "відповідальні моменти" історії, в період суспільного оживлення, великих випробувань" [1, 430], – зазначали І.Янська та В.Кардін. "Захоплення такого роду літературою є передусім наслідком сучасної уваги до минулого" [2, 3], – наголошував І.Шайтанов. "Спогади, які переважно служили допоміжним документом, джерелом історико-літературних і біографічних відомостей, тепер стали самостійним жанром словесного мистецтва, що

робить вплив на розвиток самої літератури, на формування самосвідомості особистості" [3, 249], – переконував С.Розанов. Про це ж доводилося писати дев'ять років тому авторові цієї монографії: "Якщо спробувати простежити динаміку творчих пошуків зарубіжних і вітчизняних письменників, то можна помітити (хоча б із публікацій у періодиці), як стрімко зростає в світі питома вага документальної літератури. На зміну белетристиці, побудованій на художньому узагальненні, домислі, приходить література документа й факту" [4, 5]. "Non fiction цікавіша (не кажучи про те, що терапевтичніша) за белетристику" [5, 274], – підкреслював П.Вайль. "Розкуповуються мемуари, щоденники, нотатки" [6, 217], – зазначав Р.Карасті. "Останні роки переконливо довели, – наголошував В.Кузьменко, – що в українській літературі йде активний процес руйнації узвичаєних стереотипів, згідно з якими пріоритетні позиції в ній впевнено займали такі жанри, як повість і роман, поема і ліричний вірш, драма або комедія ("вторинні жанри", за концепцією М.Бахтіна). Нині ж на передній план літературного процесу поряд з публіцистикою і творами забутих і напівзабутих авторів вийшли різні спогади, щоденники, літературні портрети, записники і, звичайно, листи" [7, 42]. "Стрімкий потік автобіографічної прози 90-х років XX століття збагатив новітню українську літературу" [8, 1], – переконана Г.Маслюченко. Подібне можна прочитати й про історичну прозу.

Збільшення питомої ваги документалістики на рубежі XX – XXI ст. в загальному потоці художньої літератури примусило науковців пильніше вдивитися в обличчя творчості, заснованої на документі та факті. За останні два-три десятиліття в Україні та поза її межами з'явилося чимало наукових праць, присвячених документальній літературі загалом, окремим її потокам, таким як художня біографія та мемуари, а також деяким із її жанрів. Відбулися кілька дискусій, у центрі уваги яких були твори документальних жанрів, проведено низку наукових конференцій, на яких учені обмінялися своїми поглядами на майбутнє документальної та історичної літератур, однак досі залишається чимало нерозв'язаних проблем, що посилює актуальність даної розвідки.

Жанрова специфіка історичних і біографічних творів досі лишається недостатньо висвітленою. Тривалий час, наприклад, біографічні твори характеризували переважно як різновид історичної прози. Згадаймо, скажімо, працю "Історико-біографічні твори з життя письменників" І.Ходорківського, який свого часу писав: "Історико-біографічні твори – це, власна, лише тематично-жанрова різновидність історичної прози" [9, 151]. Ця ж думка звучить і в статті А.Філатової, присвяченій проблемам класифікації історичного роману кінця XX ст. Дослідниця, віддаючи данину традиції радянських часів, твердить, що "за основу для сучасних класифікацій творів про минуле прийнято проблемно-тематичний принцип. У відповідності з цим виділяються такі різновиди історичної романістики: власне історичний роман, історико-біографічний, військові-історичний й історико-революційний" [10, 132]. Не бачать суттєвої різниці між документально-біографічними й історичними романами М.Сиротюк [11] та С.Шерлаймова [12], чиї праці вийшли пізніше.

Однак дискусії, що інтенсивно пройшли ще в 70-ті роки минулого століття на сторінках журналів ("Вопросы литературы", "Памир", "Детская литература" та "Литературной газеты"), порушили питання про необхідність поглибленого теоретичного осмислення жанрової специфіки сучасної художньої біографічної прози. "Це художній жанр, – зазначав один із учасників дискусії. – лише художність у ньому досягається особливими засобами". Від письменника-романіста письменник-біограф різниться тим, що художні засоби, які використовує біограф, "набувають суто підпорядкованого характеру", а "фантазія художника-біографа ... повинна бути строго дисциплінованою" [13, 19, 21].

Низка критиків і письменників зайняли схожу позицію з цього приводу, інші висловили незгоду з нею, в тому числі і з принципових питань. Зокрема, В.Жданов заявив про неможливість розглядати художню біографію як особливий жанр епічної прози: вона "не є строго визначеним жанром, не має в цьому смислі ясно окреслених меж і може з'явитись перед читачем то у вигляді історичної оповіді, то наукового життєпису чи науково-популярного твору, то художнього нарису тощо" [14, 38]. Отже, дослідник вбачає в різноманітності жанрових форм документально-біографічної прози підтвердження думки, що остання не має власної жанрової специфіки, тобто, як бачимо, продовжує захищати традиційний для минулих років погляд, ніби художньо-документальна біографія розчиняється в жанрах історичної прози та інших суміжних жанрах.

Здавалось, багато з порушених питань буде з'ясовано в ході чергової дискусії з проблем художньої біографії, яка відбулася на сторінках "Литературной газеты" у 1986 році. Проте й вона не внесла чіткості передусім у питання жанрової специфіки сучасної художньої документально-біографічної прози. Деякі з учасників її, як і раніше, вважали, що сперечатись про різницю між історичними та біографічними творами немає жодної потреби, бо "поняття ці цілком злились" [15]. Інші знову проголошували, що біографічна проза є частиною історичної і не виходить за загальні межі історичної прози" [16]. Отже, учасники дискусії поділяють традиційний погляд на художню біографію як складову частину історичної прози.

Поширеність подібних думок можлива тому, що, як і раніше, лишається нез'ясованим питання про розмежування документально-біографічних та власне історичних творів (роману, повісті, оповідання),

оскільки в більшості випадків у них виступають реальні історичні діячі, віддалені певною дистанцією в часі.

Які ж особливості жанрів історичної прози і в першу чергу жанру історичного роману? На наш погляд, найбільш прийнятну відповідь на це питання дає Т.Бовсунівська в праці "Основи теорії літературних жанрів": "Провідною ознакою історичного роману слід визнати обов'язковість історизму та історіографічні включення" [17, 415].

Уся складність творчого процесу створення документально-біографічного твору, на наш погляд, полягає в тому, щоб знайти правильні пропорції поєднання наукового й художнього підходу, оскільки переважання науковості зашкодить художності твору й матимемо справу з науковою біографією; якщо ж автор переслідуватиме насамперед художні цілі, не дотримуючись фактів життя реальної історичної особи, виникне історичний роман. Ясна річ, й автор історичного роману спирається в процесі його створення на справжні документи зображуваного періоду, але тут митець вільніший в їх виборі, ніж письменник-біограф. Скажімо, О.Толстой, працюючи над романом "Петро Перший", глибоко вивчив багатий історичний матеріал: дослідження істориків, записки та листи сучасників, судові акти, дипломатичне листування, урядові укази, військові рапорти, пам'ятки літератури та мистецтва, що дало можливість не лише створити художньо переконливі образи реальних історичних осіб, а й живі картини суспільного життя тієї епохи, подробиці побуту різних суспільних верств тодішньої Росії.

Художній документально-біографічний роман різниться від історичного, на нашу думку, тим, що в ньому всі (чи переважна більшість) героїв є реальними історичними особами, що зовсім не обов'язково для історичного твору. Так, в уже згаданому романі О.Толстого, поряд з реальними героями Меншиковим, членами царської сім'ї, діє значна кількість героїв вигаданих – Циган, Іллюшка Дехтярьов, Андрій Голіков, Кузьма Жемов... Ціла галерея вигаданих героїв постає, наприклад, з історичного роману Петра Панча "Гомоніла Україна" (Півень, Мітла, Гаврило Прілий, Пронь Нікітін), творів П.Загребельного, Р.Іваничука, Р.Горака, В.Шевчука, написаних в останні десятиліття.

У документально-біографічному творі залежність вибору героїв від авторської волі значно менша, бо письменник за точку відліку має документ, який диктує йому імена людей, що в різний час оточували героя. Та й кількість головних героїв, яка в історичному художньому полотні повністю залежить від авторського задуму (один або декілька), у документально-біографічному творі зводиться до одного: обов'язковою умовою є конкретність одиничної долі, тобто узагальнення життєвого і духовного досвіду в одній реальній людській постаті, через яку проходить вся різноманітність явищ історії – суттєвих і несуттєвих, видимих і прихованих від очей сучасників... Герой такого роману постійно перебуває в центрі подій, ніхто не може його притіняти чи витісняти на периферію сюжету. Навіть коли автор художнього документально-біографічного твору вводить у його структуру образи вигаданих персонажів (приміром, Авросімов у "Ковтку свободи" Б.Окуджави), то й тоді подібний герой, виконуючи певну естетичну функцію, не затіняє головного персонажа, а лише допомагає виразніше його окреслити. Подібне можна простежити й у творах Л.Большакова "Повернення Григорія Вінського", "Бувальщина про Тараса", В.Жадька "Грек із душею українця", Р.Іваничука "Саксаул у пісках".

У художньому документально-біографічному творі іншої якості набуває історизм. Якщо в творі історичної прози специфікою історизму буде, згідно Ю.Андрєєву, "перш за все зображення минулого. Наявність дистанції у часі, зображення уже завершеного періоду з метою здобути уроки для сучасності" [18, 6], то для документально-біографічної прози це зовсім не обов'язково, оскільки автор може обрати героєм нашого сучасника: політика чи підприємця, ученого чи космонавта. Про одного з таких людей, що "бути великим за життя... не вмів", "раз по раз зривався з п'єдесталу", написав повість "Зубр" Д.Гранін. Його герой – генетик М. В.Тимофєєв-Ресовський – був учнем відомого біолога Кольцова, другом Вернадського і Вавілова, знав Бора, Борна, Планка, Вінера та Ейнштейна. Дія твору охоплює кілька десятиліть буремного XX століття з його епохальними подіями – революціями, світовими війнами, сягаючи кінця століття, часу, коли писалася повість. Одне слово, художня документально-біографічна проза не обов'язково повинна бути зв'язаною з історичною. Треба сказати, що в документально-біографічній прозі ступінь і якість художнього вимислу та домислу неодмінно обмежені, бо ж автор більш "прив'язаний" до фактів і подій біографії свого героя, відхід від яких можливий хіба лише тоді, коли логіка розвитку характеру персонажу підказує інше, ніж те, що мало місце в дійсності, рішення, що найчастіше зазнає сумнівів з боку критиків. Однак без вимислу та домислу, творчої інтуїції документально-біографічний роман не може існувати. Відомий письменник, автор кількох документально-біографічних творів М.Лохвицький писав: "Відбиток індивідуальності письменника може лягти навіть на "чистий" документ, наведений у книзі, в залежності від її композиції" [19, 101]. Звичайно, історичний романіст у цьому випадку більш вільний у виборі художніх засобів зображення героя. У цьому розумінні ті історико-біографічні твори, життєву основу яких складають неперевірені історичні джерела, різноманітні легенди та міфи, навряд чи можна зарахувати до жанру документально-біографічних творів, хоча історичними вони можуть бути, якщо авторові вдалося правильно з точки зору історії відобразити художню правду вірогідних подій. До таких творів належать "Березневі іди"

Т.Уайлдера чи "Підземний грім" Дж.Ліндсея, або, скажімо, роман В.Черемиса "Ольвія", який розповідає про скіфські племена, що завдали поразку непереможному "царю царів" персу Дарію.

Звідси випливає ще одна різниця між документально-біографічною та історичною прозою: чим далі в часі від нас зображувана історична особа, тим менше надій перевірити справжність фактів і подій її життя, а звідси – неможливість створити книги документально-біографічної прози про осіб давно минулих епох, хоча, як це зазначалось вище, історичний твір, головним героєм якого є така особа, може бути створено. Згадаймо в цьому зв'язку хоча б твори про Чінгісхана В.Яна, "Данила Галицького" А.Хижняка або ближчі до нас за часом написання книги "Князь Кий" В.Малика, "Гнів Перуна" Р.Іванченко, "На полі смиренному" Вал. Шевчука, "Роксолана" П.Загребельного, "Код да Вінчі" Д.Брауна...

Останнім часом у літературі з'явились твори, що зовні нагадують документально-біографічні, але в основі їх лежить містифікація. Одна з таких не без таланту написана повість належить Д.Жукову і називається "Козьма Прутков і його друзі". Творчий задум автора – написати "працю, що суміщала в собі біографію й аналіз творчості Козьми Пруткова" [20, 179].

Сама постановка проблеми не суперечить висловленим тут поглядам на зображення історичної особи в сучасній документально-біографічній прозі. Козьма Прутков – фігура вигадана, хоча багато хто з його сучасників вірив у справжність опублікованих свого часу фактів його біографії. Д.Жуков, вивчивши доступні йому архівні джерела, мемуари і спогади, побувавши в місцях, зв'язаних із "біографією" вигаданого героя, створив свою повість, де все реальне – історична обстановка, твори Козьми Пруткова, його сучасники – нереальним є лише образ головного героя. "Читачеві, що любить цікаву літературу, я запропонував веселу історію життя Козьми Пруткова, – пише автор, – ввівши в оповідь молодих Олексія Толстого і братів Жемчужникових, які славились своїми відчайдушними витівками, про що збереглось чимало анекдотів. Вони спілкуються з Козьмою Прутковим, беруть участь у скандальних прем'єрах його комедій тощо. Все, що стосується Козьми Пруткова, основане на фактах, відбитих у справжніх документах. І лише розвиваючи образ самого Пруткова, я продовжував фантазувати" [20, 179]. Подібний характер має роман індійського письменника Ш.Тхарура "Погром". У центрі сюжету твору загибель молодої американки в Індії. Твір побудовано таким чином, що автор постійно імітує в тексті документи, намагаючись зробити так, щоб у читачів не виникло найменшої підозри, що ми маємо справу з художнім твором, де події і обставини є вигадкою. Про це свідчать наведені в тексті фрагменти телеграми кореспонденту "Нью-Йорк джорнел" Діггзу від керівника міжнародного відділу газети Вассермана; запис Шанкара Даса, керівника проекту HELP-US в Залілгарсі, де працювала загибла американка, інтерв'ю з батьками Прісцілли містером і місіс Харт; блокнотні нотатки кореспондента Діггза; його розмови з людьми, які могли бути причетними до смерті американки – Рам Чараном Гуптою, губернатором В.Лакшманом, професором Мохаммедом Сарваром, керівником поліції області Гуріндером Сінгхом і звичайно ж, листи, щоденникові записи головної героїні Прісцілли Харт тощо.

Так на наших очах народжується новий жанровий різновид літератури, героями якої є відомі з історії особи, близький за принципами створення до документально-біографічної, але оснований на містифікації, вигадці.

І все ж чітко провести межу, про кого можна написати художній документально-біографічний твір, а про кого – ні, неможливо. Жанр завершеного роману чи повісті слід визначати за домінантою, аналізувати, що ж превалює в ньому, художній домисел і вимисел, що спирається на справжні факти історії (тоді це документально-біографічний твір), чи вимисел і домисел не мають опори на факти реальності, але відповідають духові зображуваної епохи (тоді це буде твір історичний).

У документально-біографічному творі значно більшу питому вагу мають справжні документи і факти зображуваного періоду життя конкретно-історичної особи; при цьому історична обстановка життя героя зображена набагато вужче, ніж в історичному романі. Наприклад, події визвольної війни в Україні доби Б.Хмельницького лежать в основі роману "Гомоніла Україна…" П.Панча і роману П.Загребельного "Я, Богдан…". За першим з багатьма подробицями можемо простежити розстановку політичних сил, хід визвольної війни, познайомитися з відомими тогочасними політичними діячами; другий твір повніше зупиняється на зображенні особи одного героя – Богдана Хмельницького, відбиваючи обстановку на Україні лише в зв'язку з біографією цієї історичної особи.

Таким чином, як справедливо зазначав один із дослідників, "роман-біографія запозичив у історичного роману історизм, документальність, але звузив широту охоплення епохи" [21, 123]. Історичне тло в документально-біографічному романі не повинно "закривати" героя, що постає передусім у своєму духовному, моральному розвитку, в дії. інакше твір про реальну історичну особу перетвориться на звичайну історичну хроніку. До того ж художня біографія безпосередніше, ніж власне історичний твір, виявляє авторську позицію: адже образ реальної історичної особи дидактичний за самою природою, несе в собі не лише певні історичні факти, а й морально виховує читача, заохочуючи його "робити життя" з героя твору.

Історичні романи, якщо за основу взяти долю головного героя, за характером сюжету можуть бути доцентрові або відцентрові. У доцентровому творі ("Петро Перший" О.Толстого) автор використовує життєвий шлях героя як стартову позицію, з якої проглядається простір його епохи, рух історичних сил. У відцентровому письменник поступово фокусує простір епохи на особу героя ("Смерть у Києві" П.Загребельного).

Документально-біографічний роман завжди лише доцентровий, оскільки особистість героя, його індивідуальна доля завжди перебувають у центрі оповіді. Візьмемо, для прикладу, роман Ю.Трифонова "Нетерпіння". За розвитком сюжету розширюється коло дії, збільшується число героїв (Перовська, Михайлов, Гольденберг, Клєточников, Нечаєв), але дедалі яскравіше висвітлюється центральний образ народовольця Андрія Желябова. З типологічно подібною ситуацією стикаємось і в дилогії В.Дрозда "Ритми життя", його романі "Добра вість", в дилогії В.Шевчука про Т.Г.Шевченка, романі А.Дрофаня "Буремна тиша" (про С.Васильченка)... В історичному романі немає обмежень на використання вигаданих персонажів, що живуть і діють у творах нарівні з реальними історичними особами, зустрічаються з ними, вступають в розмови, конфлікти, протиріччя. Так, герой нового роману російського письменника Д.Граніна "Вечори з Петром Великим" вступає в розмови з вигаданими персонажами. І ці розмови видаються достатньо художньо умотивованими, бо ж відповідають у цілому історичній і художній правді.

У документально-біографічному творі герой вигаданий – завжди виняток, його місце, як правило, на периферії сюжету. Нерідко трапляється, що естетична функція такого персонажу (скажімо, Сидора у "Сповіді на вершині" І.Муратова) дуже складна. Але і в такому разі вигаданий герой допомагає висвітлити якісь суттєві риси реальної історичної особи.

Такі, на нашу думку, головні, хоча, напевно, й далеко не всі відмінності між документально-біографічним та історичним романом. Згідно з цими критеріями слід проводити різницю між історичними і документально-біографічними творами інших жанрів (повість, оповідання), враховуючи, звичайно, їх специфіку, розглядаючи повість як провідний жанр сучасної документально-біографічної художньої прози. Чому саме повість? А тому, що це наймобільніший жанр для зображення життєвого та творчого шляху однієї реальної особи. Повість вимагає сама по собі наявності одного героя в центрі подій, однієї сюжетної лінії. Більшість серійних видань, у яких виходять і виходили твори документально-біографічної прози ("ЖЗЛ", "Жизнь в искусстве", в Україні – "Уславлені імена"), розраховано саме на повість як жанр літератури, хоча і в серійних виданнях трапляються романи ("Ковток свободи" Б.Окуджави, "Нетерпіння" Ю.Трифонова, "Дві зв'язки листів" Ю.Давидова).

Звичайно, порушені тут питання не вичерпують усіх нюансів жанрової специфіки сучасної документально-біографічної прози. Аналіз художньої практики останніх десятиліть свідчить про те, що в документально-біографічній прозі відбуваються процеси поглибленої психологізації героя, зростає інтерес до морально-психологічних проблем, спостерігається інтелектуалізація оповіді, застосування умовних прийомів. І це не випадково. У кращих своїх зразках (Л.Большаков "Повернення Григорія Вінського", "Бувальщина про Тараса", В.Дрозд "Ритми життя", Ю.Давидов "На Скаковому полі, біля бійні", І.Муратов "Сповідь на вершині", В.Шевчук "Син волі", "Терновий світ") документально-біографічні твори цілком належать до художньої літератури. Гадаю, що документалізація літератури, яка спостерігається на межі тисячоліть, дасть можливість більшою мірою проявити себе багатьом письменникам, внаслідок чого вийдуть у світ нові твори про реальних історичних осіб. І головне – образи багатьох із них буде переоцінено з позицій нової історичної доби.

Досягнуті на сьогодні успіхи в жанрах художньої біографії засвідчують: вона являє собою специфічний розряд белетристики кінця XX – початку XXI ст., має свою поетику, своєрідність, традиції та перспективи, які сьогодні просто неможливо ігнорувати. І треба відкинути застарілі погляди на документально-біографічну прозу, взятися до розробки її теорії, визначити специфіку. Дещо в цьому напрямку ми й намагались зробити в цій публікації.

ЛІТЕРАТУРА

1. Янская И. Пределы достоверности. Очерки документальной литературы / И.Янская, В.Кардин – М.: Сов. писатель, 1986. – 432 с.

1. Шайтанов И. Как было и как вспомнилось (Современная автобиографическая и мемуарная проза) / И.Шайтанов – М.: Знание, 1981. – 64 с.

2. Розанов С. Издаются мемуари / С.Розанов // Вопросы литературы. – 1976. – № 8. – С. 268-270.

3. Галич О. Документалістика в сучасному літературознавстві / О.Галич // Вісник Луганського державного педагогічного університету імені Тараса Шевченка. – 2001. – № 8. – С. 5-25.

4. Вайль П. Мировая литература: круг мнений / П.Вайль // Иностранная литература. – 2000. – № 2. – С. 273-275.

5. Карасти Р. Три поездки на трамвае / Рейн Карасти // Звезда. – 2000. – № 7. – С. 217-227.

6. Кузьменко В. Письменницький епістолярій в українському літературному процесі 20-50-х років ХХ ст. / В.Кузьменко – К.: Інститут літератури ім. Т.Г.Шевченка НАН України, 1998. – 306 с.

7. Маслюченко Г. Художні мемуари та автобіографічна повість в українській літературі 90-х років ХХ століття: Автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. філол. наук: спец. 10.01.01 / Г.Маслюченко. – Дніпропетровськ, 2005. – 18 с.

8. Ходорківський І. Історико-біографічні твори з життя письменників / І.Ходорківський. – К.: Рад. школа, 1963. – 170 с.

9. Филатова А. Современный советский исторический роман: Вопросы классификации / А.Филатова // Русская литература. – 1977. – № 4. – С. 130-134.

10. Сиротюк М. Живий перегук епох і народів / М.Сиротюк. – К.: Дніпро, 1981. – 168 с.

11. Шерлаимова С. Зачем перечитывать историю? / С.Шерлаимова // Лит. обозрение. – 1983. – № 2. – С. 12-18.

12. Кумок Я. Биография и биограф / Я.Кумок // Вопросы литературы. – 1973. – № 10. –С. 17-36.

13. Жданов В. Стихи, друзья мои, стихи! / В.Жданов // Вопросы литературы. – 1973. – № 10. – С. 37-39.

14. Чулаки М. Боготворите – но не обожествляйте! / М.Чулаки // Литературная газета. – 1986. – 12 ноября.

15. Борщаговский А. Там, где кончается документ / А.Борщаговский // Литературная газета. – 1986. – 12 ноября.

16. Бовсунівська Т. Основи теорії літературних жанрів: монографія / Т.Бовсунівська. – К.: ВПЦ "Київський університет", 2008. – 519 с.

17. Андреев Ю. Русский советский исторический роман / Ю.Андреев. – М.; Л.: Наука, 1962. – 214 с.

18. Лохвицкий М.А. А может, синтез? / М.Лохвицкий // Лит. обозрение. – 1976. – № 6. –С. 101-104.

19. Жуков Д. Биография биографии / Д.Жуков // Наш современник. – 1979. – № 11. – С. 175-181.

20. Гром К. К вопросу о жанре художественной биографии / К.Гром // Звезда Востока. – 1974. – № 9. – С. 121-125.

УДК 821.161.2 (7.045) (82’04)

ХУДОЖНІЙ СИМБІОЗ АЛЕГОРИЧНОГО ТА ІСТОРИЧНОГО В "ПОВЧАННІ" ВОЛОДИМИРА МОНОМАХА

Герасимчук С.В., аспірант

Житомирський державний університет імені Івана Франка

Стаття присвячена дослідженню форм художнього симбіозу історичного матеріалу та алегоричних образів у "Повчанні" Володимира Мономаха.

Ключові слова: алегоризм, історизм, інтерпретація, інтертекстуальність.

Герасимчук С.В. ХУДОЖЕСТВЕННЫЙ СИМБИОЗ АЛЛЕГОРИЧЕСКОГО И ИСТОРИЧЕСКОГО В "ПОУЧЕНИИ" ВЛАДИМИРА МОНОМАХА / Житомирский государственный университет имени Ивана Франко, Украина.

Статья посвящена исследованию форм художественного симбиоза исторического материала и аллегорических образов в "Поучении" Владимира Мономаха.

Ключевые слова: аллегоризм, историзм, интерпретация, интертекстуальность.

Gerasimchuk S.V. ARTISTIC SYMBIOSIS OF ALLEGORICAL AND HISTORICAL IN VOLODIMIR MONOMAKH’S "POVCHANNYA" / Zhytomyr Ivan Franko State University, Ukraine.

The article is dedicated to the forms investigation of historical matirial's artistic symbiosis and allegoric images in Volodymyr Monomakh's "Povchannya".

Key words: allegorism, historism, interpretation, intertextuality.